

Буквената писменост започва почти без или направо без препинателни знакове. Пък трудно би могло да ги има, защото те се поставят в между-буквеното пространство, а някога се е пишело неразделно, с така наречения *scriptum continuum*. Въвеждането на писмеността повлиява по много начини върху художествената литература – според едни пагубно, според други благотворно, според трети с противоречивостта на всяка неизбежност. Между устност и писменост има, естествено, връзка, има и непреодолим конфликт. В него участват и препинателните знакове, които с хода на времето се увеличават и усложняват. Кому служат те повече – на устната или на писмената реч? Как може да се „преведе“ на устна реч например следният препинателен знак „;“. Или двоеточието, :?

Това противоречие може не без изненада да открием и в развитието на българската литература, преди всичко стиховата, от XVIII век насам. Едно щателно изследване на този „дребнав“ въпрос вероятно ще покаже, че употребата на препинателни знакове постъпателно се увеличава и усложнява. Това може да породи значението: в по-ранния си етап българската литература се държи по-далеч от „книжовността“ и по-близо до устността – а в нея препинателни знакове няма. С хода на времето и на литературата кръгът на използваните препинателни знакове се разширява, появяват се съчетания между тях и нови функции. У Яворов например точка и запетая и тире застават едни до други: „две хубави очи; – музика – лъчи“ (у Вапцаров се появява съчетание от запетая и тире, удивителна и тире). Една от линиите на модернизма е потискане на устността – сред поредните идеи на футуриста В. Хлебников е поезията да се освободи от едно от водещите свойства на устната реч, звуковостта – и усиляване на зрителните ефекти: графично разполагане на стиховете, геометрични фигури, чертежи и прочее от този род. В съпротивата срещу устността бяха включени, щедро и изненадващо употребени, и препинателните знакове. Така в 1924 г. българската литература доживя да види и следното чудо:

Мъглиж беше пръв

Стара
и
Нова } *Загора*

Тоя знак стои далеч от множество литературни стилове и по-близо до научните или бюрократичните. Той изненадва дори в поемата на Гео Милев, но влиза в нейната литературна и стилова нагласа. Тая събирателна